

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้มีจุดมุ่งหมาย วิธีการดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ ผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย รวมถึงข้อเสนอแนะในการวิจัย ไว้ได้ ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุการกระทำผิดของเยาวชน
2. เพื่อกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน
3. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามรูปแบบที่กำหนด

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เยาวชนที่อยู่ระหว่างคุมประพฤติในปี พ.ศ. 2545 - 2546 ของศาลจังหวัดพิษณุโลกแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 หาสาเหตุการกระทำผิดของเยาวชนที่อยู่ระหว่างคุมประพฤติในปี พ.ศ. 2545 - 2546 ของศาลจังหวัดพิษณุโลกแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว จากรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 50 คน เพื่อวัดคุณภาพชีวิตของเยาวชน

ตอนที่ 2 วัดคุณภาพชีวิตของเยาวชน เป็นแบบสอบถามเชิงบวกและเชิงลบ จำนวน 26 ข้อ เพื่อคัดเยาวชนที่มีคุณภาพชีวิตที่ต่ำ จำนวน 15 คน เพื่อเข้ากลุ่มพัฒนาคุณภาพชีวิต

ตอนที่ 3 โปรแกรมกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 10 โปรแกรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้หาสาเหตุของการกระทำผิดของเยาวชน จากรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนระหว่างปี พ.ศ. 2545 - 2546 ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลก ที่มีปัญหาด้านครอบครัว

ตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การวัดคุณภาพชีวิตของเยาวชน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามการวัดคุณภาพชีวิตเชิงบวกเชิงลบที่ได้รับคืนมา

2. นำข้อมูลมาแยกคุณภาพเชิงบวก เชิงลบ

3. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Excel โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน

ตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลหลังการเข้าโปรแกรมการพัฒนา และวิเคราะห์ผลก่อนและหลังการเข้ารับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม หลังการเข้าโปรแกรมการพัฒนา และแบบสอบถามก่อนและหลังการเข้ารับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคืนมา

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Excel โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน

สรุป

ตอนที่ 1 สาเหตุการกระทำผิดของเยาวชน

จากรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ที่อยู่ระหว่างคุมประพฤติในปี พ.ศ. 2545 – 2546 ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลก พบว่าเยาวชนได้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2543 มาตรา 34(1) ได้กำหนดให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีอำนาจหน้าที่ สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิตนิสัย อาชีพและฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด และของบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กและเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิดเพื่อรายงานต่อศาล (กฎหมายวิธีพิจารณาความ, 2544 : 378) มาตรา 55(1) ตั้งให้พนักงานคุมประพฤตีสืบเสาะข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2543 มาตรา 34(1) เว้นแต่ในคดีอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็นแก่คดี จะสั่งการสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นเสียก็ได้ แล้วให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้อง และมาตรา 55(2) ทำรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2543 มาตรา 34(1) และแสดงความเห็นเกี่ยวกับเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน แล้วส่งรายงานและความเห็นนั้นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี และถ้ามีการฟ้องร้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาล ให้เสนอรายงานและความเห็นนั้นต่อศาลพร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษ (กฎหมายวิธีพิจารณาความ, 2544 : 389) ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ทำให้ผู้วิจัยคัดเลือกเยาวชนเข้ารับการพัฒนาคุณภาพชีวิตจำนวน 50 คน เพื่อมาวัดคุณภาพชีวิตของเยาวชนซึ่งผู้วิจัยพบว่า เยาวชนผู้กระทำผิดเป็นเพศชาย อาศัยอยู่

กับมารดาหรือญาติ มีปัญหาด้านครอบครัวในเรื่องบิดามารดาที่ร้างกัน หรือบิดามารดามี
ครอบครัวใหม่ มีภาวะการใช้สารเสพติดเริ่มต้นในเรื่องของสุราและบุหรี่ มีอารมณ์ร้อน
a และมีพฤติกรรมชอบค้างที่อื่น อาชีพของบิดามารดาส่วนใหญ่มีอาชีพ
รับจ้าง ครอบครัวมีฐานะปานกลาง มีการกระทำผิดเป็นครั้งแรก อยู่ระหว่างการศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อนที่ไม่ได้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในข้อที่ 1 ซึ่งมุ่งจะศึกษาปัญหาและ
สาเหตุการกระทำผิดของเยาวชน เพื่อนำมากำหนดรูปแบบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชน
และยังได้สอดคล้องกับทฤษฎีว่าด้วยสาเหตุทางจิตของ เออร์วิง คอฟแมน (Irving Kaufman,
อ้างถึงในสุพิศตรา สุภาพ : 61 - 62) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนมากเด็กวัยรุ่นที่กระทำผิดจะมาจากเด็ก
บ้านแตก หรือพ่อแม่ประพฤติตนไม่เหมาะสม และมักสนองความต้องการแบบไม่สม่ำเสมอ
การที่เด็กกระทำผิดจึงมีความรู้สึกขาดพ่อแม่ จากสาเหตุดังกล่าวนักจิตวิทยาเห็นว่าเด็กพวกนี้
จะมองโลกไปในทางที่ร้าย เพราะรู้สึกว่าตนเองได้รับการดูถูกจากสังคม ซึ่งส่งผลให้เด็กเกิด
ความรู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่น ซึ่งยังสอดคล้องกับ มาสโลว์ (Maslow, 1970) ที่กล่าวไว้
ii การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับการต้องการความรัก และการเป็นเจ้าของ
ความต้องการนี้จะประกอบด้วยความนับถือตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง และหากได้รับการพัฒนาการ
เห็นคุณค่าในตนเองไปอีกก็จะขึ้นสู่การบรรลุสัจจะแห่งตน ซึ่งก็จะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายใน
ข้อที่ 2 ที่เพื่อกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชน

ตอนที่ 2 ผลการวัดคุณภาพชีวิตของเยาวชน

จากการวัดคุณภาพชีวิตของเยาวชนจำนวน 50 คน ได้วัดคุณภาพชีวิตเชิงบวก
และเชิงลบ พบว่า ใน 50 คนมีคุณภาพชีวิตเชิงบวกในระดับมาก 15 คน และในระดับปาน
กลาง 35 คน และคุณภาพชีวิตเชิงลบในระดับปานกลาง 41 คน และในระดับน้อย 9 คน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์โปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยจำแนกออกเป็น 2
ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลหลังการเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
ทั้ง 10 กิจกรรมของเยาวชน สรุปได้ดังต่อไปนี้

กิจกรรมใจประสานใจ เยาวชนมีความคิดเห็นหลังการเข้าโปรแกรมพัฒนา
คุณภาพชีวิตจาก 5 ข้อ เยาวชนมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และในระดับมาก 3 ข้อ
โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง เยาวชนรู้จักสมาชิกในการเข้ารับการฝึกอบรม และมีความ
คิดเห็นต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนกล้าแสดงออกกับคนรอบข้าง และเมื่อมองในภาพรวมของ
กิจกรรมใจประสานใจ เยาวชนมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$)

กิจกรรมใบหน้าปริศนา เยาวชนมีความคิดเห็นหลังการเข้าโปรแกรม
พัฒนาคุณภาพชีวิตจาก 4 ข้อ เยาวชนมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และในระดับมาก
3 ข้อ โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง เยาวชนรู้จักเอกลักษณ์ของตนเองและผู้อื่น และมี

ความคิดเห็นต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนรู้จักการยอมรับผู้อื่น และเมื่อมองในภาพรวมของกิจกรรม ไบหน้าปริศนา เยาวชนมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{x} = 4.01$)

กิจกรรมครอบครัวในดวงใจ เยาวชนมีความคิดเห็นหลังการเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจาก 5 ข้อ เยาวชนมีความคิดในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และในระดับมาก 3 ข้อ โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง เยาวชนกล้าที่จะเปิดเผยชีวิตในครอบครัว และมีความคิดเห็นต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนรู้ถึงการแก้ปัญหาในครอบครัวที่ถูกต้อง และเมื่อมองในภาพรวมของกิจกรรมครอบครัวในดวงใจ เยาวชนมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$)

กิจกรรมตราประจำตัว เยาวชนมีความคิดเห็นหลังการเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจาก 4 ข้อ เยาวชนมีความคิดในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และในระดับมาก 1 ข้อ โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง เยาวชนมีการพูดคุยกันในกลุ่ม และมีความคิดเห็นต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนมีความเข้าใจผู้อื่น และเมื่อมองในภาพรวมของกิจกรรมตราประจำตัว เยาวชนมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$)

กิจกรรมล่าลายเซ็น เยาวชนมีความคิดเห็นหลังการเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจาก 4 ข้อ เยาวชนมีความคิดในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และในระดับมาก 2 ข้อ โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง เยาวชนรู้ถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และมีความคิดเห็นต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนรู้ถึงทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเมื่อมองในภาพรวมของกิจกรรมล่าลายเซ็น เยาวชนมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$)

กิจกรรมจะบอกให้ณะว่าคิดอะไรอยู่ เยาวชนมีความคิดเห็นหลังการเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจาก 5 ข้อ เยาวชนมีความคิดในระดับมากที่สุด 4 ข้อ และในระดับมาก 1 ข้อ โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง เยาวชนกล้าแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตน และมีความคิดเห็นต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเมื่อมองในภาพรวมของกิจกรรมจะบอกให้ณะว่าคิดอะไรอยู่ เยาวชนมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$)

กิจกรรมใจเขาใจเรา เยาวชนมีความคิดเห็นหลังการเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจาก 4 ข้อ เยาวชนมีความคิดในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และในระดับมาก 1 ข้อ โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง เยาวชนมีน้ำใจกับสมาชิก และมีความคิดเห็นต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเมื่อมองในภาพรวมของกิจกรรมใจเขาใจเรา เยาวชนมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$)

กิจกรรมคุณค่าแห่งใจ เยาวชนมีความคิดเห็นหลังการเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจาก 5 ข้อ เยาวชนมีความคิดในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และในระดับมาก 4 ข้อ โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง เยาวชนจำแนกได้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด และมีความคิดเห็น

ต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนรู้คุณค่าของบุคคลอื่น และเมื่อมองในภาพรวมของกิจกรรมคุณค่าแห่งใจ เยาวชนมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{x} = 3.96$)

กิจกรรมของความคิด เยาวชนมีความคิดเห็นหลังการเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจาก 4 ข้อ เยาวชนมีความคิดในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และในระดับมาก 3 ข้อ โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง เยาวชนมีความจริงใจให้กับสมาชิก และมีความคิดเห็นต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนสามารถแก้ไขข้อบกพร่องตัวเองได้ และเมื่อมองในภาพรวมของกิจกรรมของความคิด เยาวชนมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$)

กิจกรรมความหวังในอนาคต เยาวชนมีความคิดเห็นหลังการเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจาก 5 ข้อ เยาวชนมีความคิดในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และในระดับมาก 3 ข้อ โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง เยาวชนมีความคาดหวังในอนาคต และมีความคิดเห็นต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนยอมรับความสำคัญของสมาชิกได้ และเมื่อมองในภาพรวมของกิจกรรมความหวังในอนาคต เยาวชนมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$)

สรุป จากการดำเนินกิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรม พบว่าเยาวชนมีความคิดเห็นสูงสุดในกิจกรรมตราประจำตัว เนื่องจากกิจกรรมนี้ ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนได้สำรวจตนเองในทุก ๆ ด้าน ช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้ เข้าใจในตนเองและผู้อื่น และรู้จักในความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ และเยาวชนก็ยังแสดงให้เห็นว่าตัวเยาวชนมีความคิด ความรู้ ความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ และสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และกล้าที่จะเปิดเผยตัวเองในทุก ๆ ด้าน รู้จักการให้ รู้จักการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง มีการเห็นคุณค่าและมีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกิจกรรม

ตอนที่ 3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนและหลังการเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนนั้นได้สรุปผลออกมาเป็นก่อนและหลัง การเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ก่อนการเข้าโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนได้สรุปเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านความรู้

จากการวัดด้านความรู้ 10 ข้อ พบว่า เยาวชนมีความรู้ในระดับมาก 2 ข้อ และระดับปานกลาง 6 ข้อ และระดับน้อย 2 ข้อ โดยพบว่ามีความรู้ในระดับสูงสุดในเรื่อง เยาวชนรู้จักการสังเกตการจำเพื่อน ($\bar{x} = 3.87$) และในระดับต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนรู้จักการวางแผนในอนาคต ($\bar{x} = 2.33$)

ด้านทักษะ

จากการวัดด้านทักษะ 10 ข้อ พบว่า เยาวชนมีความรู้ในระดับปานกลาง 6 ข้อ และระดับน้อย 4 ข้อ โดยมีทักษะในระดับสูงสุดในเรื่อง เยาวชนมีความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับอาชีพ ($\bar{x} = 3.43$) และในระดับต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนรู้ถึงความแตกต่างกันระหว่างบุคคล ($\bar{x} = 2.16$)

ด้านการนำไปใช้

จากการวัดด้านการนำไปใช้ 10 ข้อ พบว่า เยาวชนมีความรู้ในระดับปานกลาง 9 ข้อ และระดับน้อย 1 ข้อ โดยมีการนำไปใช้ในระดับสูงสุดในเรื่อง เยาวชนเป็นคนช่างสังเกต ($\bar{x} = 3.47$) และในระดับต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนสามารถที่จะทำความหวังให้เป็นจริงได้ ($\bar{x} = 2.26$)

หลังการเข้าโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนได้สรุปเป็นรายด้านดังต่อไปนี้

ด้านความรู้

จากการวัดด้านความรู้ 10 ข้อ พบว่า เยาวชนมีความรู้ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ และระดับมาก 6 ข้อ โดยพบว่ามีความรู้ในระดับสูงสุดในเรื่อง เยาวชนรู้จักการอยู่ร่วมกันกับสมาชิกได้ ($\bar{x} = 4.78$) และในระดับต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนรู้จักการมองคนในแง่ดี ($\bar{x} = 3.97$)

ด้านทักษะ

จากการวัดด้านทักษะ 10 ข้อ พบว่า เยาวชนมีความรู้ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 8 ข้อ โดยมีทักษะในระดับสูงสุดในเรื่อง เยาวชนสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดี ($\bar{x} = 4.81$) และในระดับต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนรู้ถึงความแตกต่างกันระหว่างบุคคล ($\bar{x} = 3.74$)

ด้านการนำไปใช้

จากการวัดด้านการนำไปใช้ 10 ข้อ พบว่า เยาวชนมีความรู้ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 8 ข้อ โดยมีการนำไปใช้ในระดับสูงสุดในเรื่อง เยาวชนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ๆ ได้ทุกสถานการณ์ ($\bar{x} = 4.78$) และในระดับต่ำสุดในเรื่อง เยาวชนสามารถจำแนกข้อดีข้อเสียของสมาชิกในสังคมได้ ($\bar{x} = 3.68$)

สรุป เยาวชน 15 คน ที่เข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิต 10 กิจกรรมนั้น จะพบว่าเยาวชนก่อนเข้ารับการพัฒนามีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มีพฤติกรรมที่ต้องได้รับการแก้ไข แต่หลังจากการเข้ารับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้ว เยาวชนทั้ง 15 คน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดี มีความเข้าใจในตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของ

คนอื่น พร้อมทั้งจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และเปิดเผยตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น มีการเห็นคุณค่าและมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง และยินดีกับความสำเร็จของคนอื่น

ซึ่งเมื่อเยาวชนมีความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเอง จะทำให้เกิดการยอมรับนับถือตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถอยู่ได้ในสังคม สิ่งแวดล้อม หรือบุคคลที่อยู่รอบข้างได้อย่างเป็นสุข และเมื่อเยาวชนเหล่านี้ออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กแล้ว เยาวชนก็สามารถที่จะอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมได้อย่างเข้มแข็ง และสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานของภินิตา ภูโตนนา (2539) ซึ่งสรุปความหมายการเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการประเมินตนเอง เกี่ยวกับความสามารถในการทำอะไรให้ประสบความสำเร็จ ความมีคุณค่า เป็นที่ยอมรับของตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสามารถสื่อออกมาในรูปของคำพูดและการกระทำ ซึ่งทั้งหมดนี้ก็สอดคล้องกับจุดประสงค์ ข้อที่ 3 เรื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามรูปแบบที่กำหนด

อภิปรายผล

จากการจัดโปรแกรมพัฒนาเยาวชนที่อยู่ระหว่างคุมประพฤติ 10 กิจกรรม พบประเด็นที่น่าสนใจ ควรนำมาอภิปรายเป็นรายกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมใจประสานใจ เป็นการดำเนินกิจกรรมที่จับคู่กัน เพื่อเป็นการปรับพฤติกรรมการรู้จักกันก่อนที่จะดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป และจากการดำเนินกิจกรรมใจประสานใจพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้พยายามที่จะปรับพฤติกรรม ให้เข้ากันได้กับสมาชิกอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ การปรับพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) เช่นความสนใจ การ An การจำ การตัดสินใจ พฤติกรรมเหล่านี้เป็นความในใจรู้ได้เฉพาะเจ้าตัวเท่านั้น คนอื่นจะรู้เมื่อเจ้าตัวบอกเอง หรือแสดงออกด้วยการกระทำ แต่ถ้าเจ้าตัวไม่บอกให้ทราบเราต้องใช้วิธีสืบหลักฐานจากการกระทำ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2543 : 5) และจากการดำเนินกิจกรรมใจประสานใจ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้พูดคุย และยิ้มให้สมาชิกต่าง ๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้ตัว และจงใจกระทำ ซึ่งนักจิตวิทยาเกราะท์ ซิกมัน ฟรอยด์ ได้เรียกพฤติกรรมประเภทนี้ว่า “พฤติกรรมจิตใต้สำนึก” Unconcoius

การปรับพฤติกรรมเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก นักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม เรียกว่า การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) หรือพฤติกรรมบำบัด (Behavior Therapy) (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541 : บทนำ) เยาวชนผู้เข้ารับการปรับพฤติกรรมใจประสานใจ มีมุมมองหลากหลาย และจะให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมวัยเดียวกันมากกว่า โดยเยาวชนในกลุ่มนี้จะจับกลุ่มได้นาน แน่นแฟ้น และผูกพันกับเพื่อนในกลุ่มมากกว่าครอบครัว และเยาวชนในกลุ่มนี้จะไม่มีเฉพาะเพื่อนเพศเดียวกันเท่านั้น แต่มีเพื่อนต่างเพศเข้ามาสมทบด้วยระยะนี้จึงเริ่มต้นชีวิตกลุ่มที่แท้จริง (gang age)

การจัดกิจกรรมใจประสานใจเป็นการส่งเสริมและสนองความต้องการของสมาชิกในด้านการเข้ากลุ่มและเรียนรู้พฤติกรรมสังคม ให้มีพัฒนาการสมตามวัย โดยกล้าเผชิญความเป็นจริงของสังคมและชีวิตได้ และเมื่อพิจารณาการดำเนินกิจกรรมใจประสานใจแล้วพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้นำพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) คือ ความสนใจ ความคิด ความจำ และการตัดสินใจ มาใช้ร่วมกันกับสมาชิกทุกคน โดยเยาวชนบางคนมีเพื่อนมากกว่าหนึ่งคน และบางคนมีเพื่อนมากกว่าสองคน และจากการสอบถามเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมใจประสานใจมีแนวโน้มว่าเยาวชนจะมีสัมพันธภาพยิ่งขึ้นไปจนถึงผู้ใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ Fuhrmann เรื่อง อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีต่อวัยรุ่น พบว่า เด็กวัยรุ่นจะเลือกเข้าหาเพื่อนของตนมากกว่าพ่อแม่ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2540 : 339)

2. กิจกรรมใบหน้าปริศนา เป็นการดำเนินกิจกรรมที่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมวาดภาพของตนเอง พร้อมทั้งเอกลักษณ์ที่ทำให้เพื่อนสมาชิกจำได้ โดยที่เจ้าของภาพวาดจะต้องไม่แสดงตน แล้วนำภาพวาดมารวบรวมไว้แล้วแจกให้สมาชิกท่านอื่น ๆ จากการสังเกตพบว่า สมาชิกสามารถหาเจ้าของภาพวาดได้ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าสมาชิก เป็นคนช่างสังเกต และสมาชิกแต่ละคนได้วาดภาพเอกลักษณ์ของตนเองได้ชัดเจน ทำให้สมาชิกสามารถหาเจ้าของภาพวาดได้ตรงกับเจ้าของ และได้ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องโดยให้สมาชิกได้พูดคุยกับเจ้าของภาพวาดโดยสอบถามรายละเอียดของสมาชิก และให้อาสาสมัครออกมาเล่าให้ฟังเกี่ยวกับวิธีการค้นหาเจ้าของภาพวาด พบว่าเมื่อสมาชิกออกไปเล่าให้ฟังเกี่ยวกับข้อสังเกตจากใบหน้าปริศนา คือ เจ้าของจะใส่ลักษณะเด่นของตนเองเข้าไป เช่น ทรงผม ดวงตา ฝอยน ใบหน้า และการเจาะหู เป็นต้น

จะพบว่าการดำเนินกิจกรรมใบหน้าปริศนา นั้นสอดคล้องกับการสร้างมโนภาพแห่งตน หรือตัวตน (Self Concept) คือแนวคิดที่เกี่ยวกับตนเองเป็นใคร เป็นอะไร เปรียบเสมือนมองเงาในกระจกที่สะท้อนให้บุคคลได้เห็นตนเอง รู้จักตนเอง สอดคล้องกับพฤติกรรมวัยรุ่น 3 ลักษณะ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2543 : 135)

1. ตนตามอัตภาพ (actual self) ได้แก่ตัวคนที่บุคคลรับรู้ว่าเป็นคนชนิดใด มีความนึกคิดในการดำรงชีวิตอย่างไร และมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นอย่างไร ซึ่งการประเมินตัวตนตามอัตภาพ อาจเกิดจากความรู้สึกนึกคิดของตน หรือจากบุคคลอื่นซึ่งการประเมินในลักษณะนี้มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมาก

2. ตนตามอุดมคติ (ideal self) ได้แก่ตัวตนตามที่ปรารถนาจะเป็น หรือตัวตนที่ควรจะเป็น ซึ่งเป็นตัวตนที่ยึดมั่นในคุณงามความดี มีคุณธรรม จริยธรรม ตัวตนในลักษณะนี้จะเกิดจากการอบรมสั่งสอนให้รู้จักมีตชอบชั่วดี

3. คนตามความต้องการของสังคม (public self) คือตัวคนที่เข้าไปตามค่านิยม ความเชื่อ และข้อกำหนดของสังคม หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่ง คือ ตัวคนที่คนอื่นหรือสังคมต้องการให้เป็น

ดังนั้นสมาชิกที่มีมโนภาพแห่งตนทั้งสามใกล้เคียงกันก็จะทำให้สมาชิกมีเอกลักษณ์ของตน คือ ความรู้ ความสามารถของตน รู้จักข้อจำกัดของตน และสามารถมองเห็นคุณค่าของตน รู้จักนำความรู้ ความสามารถของตนมาให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม

3. กิจกรรมครอบครัวในดวงใจ จากการดำเนินกิจกรรมครอบครัวในดวงใจ มีจุดประสงค์เพื่อให้สมาชิกได้บอกถึงครอบครัวที่ต้องการให้เป็น จากการดำเนินกิจกรรมครอบครัวในดวงใจ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จะวาดภาพบ้านเดี่ยว และมีรั้วรอบขอบชิด ซึ่งสอดคล้องกับยุคสมัยในปัจจุบันเกี่ยวกับครอบครัวคนไทยในปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยว ที่มีพ่อแม่ ลูก อยู่รวมกันเป็นครอบครัวที่อบอุ่น

สมาชิกที่มาเข้ากลุ่มทดลองปรับคุณภาพชีวิต เป็นสมาชิกที่มีปัญหาด้านครอบครัวที่มาจากสิ่งแวดล้อม โดยบ้านก็เป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญต่อจิตใจเด็กเพราะเป็นสถาบันแรกที่ได้ฝึกอบรมเด็กทั้งลักษณะนิสัย ใจคอ โดยทั่วไปอุปนิสัย ทัศนคติและความประพฤติของเด็กมักเป็นผลมาจากบ้านที่ถ่ายทอดให้ โดยเฉพาะสภาพความเป็นอยู่ของบ้านมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็กมาก (สุพัตรา สุภาพ, 2545 : 22) ถ้าพ่อแม่ที่ชอบใช้อำนาจ ใช้กิริยา วาจาทำร้ายร่างกายและจิตใจของลูกเกินกว่าเหตุ นอกจากจะทำให้เด็กมีความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ความรู้สึกในทางไม่ดีต่อตัวเองและพ่อแม่แล้ว ยังเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กแสวงหาอำนาจ ความสำคัญเอาจากคนอื่น จากนอกบ้าน (เพราะอยู่บ้านไม่ได้รับจากพ่อแม่) เด็กที่แสดงออกทางเกเร ก้าวร้าว รังแกคนอื่นนั้นเขาออกเลียนพฤติกรรมมาจากผู้ใหญ่ที่ปฏิบัติต่อเขาในเอง ซึ่งจะพัฒนาไปสู่บุคลิกภาพในการมองโลกในแง่ร้าย ฝืนต่อต้านผู้บังคับบัญชา ผู้มีอำนาจในสังคม ตลอดจนกฎหมาย ระเบียบประเพณี กฎเกณฑ์ กติกาของสังคม (ไอษฐ์ วาริรักษ์และอุษา จารุสวัสดิ์, 2545 : 43)

และยังพบว่าสอดคล้องกันกับ แพทริเซีย ชไนเดอร์ (Patricia Schnider : อ้างถึงในสุพัตรา สุภาพ, 2545 : 28) ได้ศึกษาวัยรุ่น 7,000 คน ใน 5 ปี พบว่า วัยรุ่นที่เขาสัมภาษณ์มักจะตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า "อยากให้ผู้ใหญ่มาดูแลพวกเขา โดยเฉพาะพ่อแม่" วัยรุ่นหลายคนกลัวความอ้างว้าง" หลายคนไม่มี พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ให้ความรัก ความอบอุ่น จึงมักหารักนอกรับและผลการวิจัยยังพบอีกว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องการการยอมรับจากคนรอบตัวและสังคม เปรียบเสมือนเวลาหิวก็ต้องกินข้าว โดยเฉพาะวัยรุ่นตอนต้น ตั้งแต่ 12 - 14 ขวบที่มีความรู้สึกเรื่องตัวตนค่อนข้างรุนแรง

4. กิจกรรมตราประจำตัว การดำเนินกิจกรรมตราประจำตัวเป็นการเขียนข้อความเกี่ยวกับตัวเองใน 7 ด้าน โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์เป็นรายด้าน ดังนี้

4.1 คติประจำใจ เป็นกิจกรรมที่ให้สมาชิกเขียนคติเพื่อเป็นเครื่องมือในการชี้นำความคิดและการกระทำตามคติที่ตนเองคิดไว้ สมาชิกโดยส่วนใหญ่มีคติประจำใจจะเกี่ยวข้องกับอนาคต เช่น ทำตัวในวันนี้ให้ดีกว่าเมื่อวาน ก้าวที่ละขั้นอย่างไม่ประมาท และหมากрукยังต้องคิด หมากชีวิตไม่คิดได้ไง จะพบว่าสมาชิกมีความคิดรอบคอบ แต่ยังขาดการชี้นำในทางที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างค่านิยมให้กับเยาวชนเป็นผู้ใหญ่ที่ดี โดยการเริ่มพัฒนาอันดับแรก 10 ความคิด และครอบครัว เพราะการเลี้ยงลูกให้โตสักคน เป็นเรื่องของ การใช้สติปัญญา ความสามารถ ไม่ใช่เรื่องของอารมณ์ และพ่อแม่ควรจะต้องสอนในการที่จะแยกแยะความผิดถูก หรือความดีความชั่ว โดยพ่อแม่ต้องผลิตคนดีไม่ใช่คนเก่ง เป็นการผลิตคนที่มีสติปัญญาควบคู่กับคุณธรรม (สุพัตรา สุภาพ, 2545 : 38)

4.2 ความสำเร็จที่คนได้รับ สมาชิกได้เขียนความสำเร็จที่สมาชิกได้รับพบว่าเป็นความภาคภูมิใจเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความคิดที่ได้รับการปลูกฝังว่า การศึกษาเป็นการให้ความรู้มาตรฐานสากล ให้คนฉลาด และมีความรู้มีประโยชน์ในการประกอบอาชีพ หรือเป็นความรู้ที่ยกระดับฐานะ ศักดิ์ศรีให้เหนือกว่าผู้ที่ไม่เคยเรียนรู้ (พิทยา สายหู, 2544 : 129)

4.3 การกระทำของผู้อื่นที่ทำให้ตนเกิดสุข สมาชิกโดยส่วนใหญ่ได้เขียนถึงบุคคลที่ทำให้ตนเกิดสุข is พ่อ แม่ เป็นผู้กระทำให้ตนเกิดสุข ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้แก่ลูก คือ การสร้างสมความรัก ความผูกพัน ความมีน้ำใจไมตรีทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไปไว้ในจิตใจ โดยคุณสมบัติดังกล่าวพ่อแม่ต้องปฏิบัติพร้อมกันทั้ง 4 ทาง คือ 1) ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูกอย่างเพียงพอ 2) สร้างโอกาสให้ลูกมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส (ตา จมูก ลิ้น กาย ใจ) 3) สร้างบรรยากาศแห่งปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง พ่อ แม่ ลูก ขึ้นภายในครอบครัว และ 4) สร้างโอกาสให้ลูกมีประสบการณ์ตรงทางมนุษย์สัมพันธ์ เพื่อให้ลูกมีชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข

4.4 ความผิดหวังของตนเอง สมาชิกโดยส่วนใหญ่ผิดหวังในเรื่องของการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความรู้สึกของสมาชิกที่พบว่าความสำเร็จเป็นเพียงเรื่องการศึกษาเท่านั้น (จากข้อ 4.2) โดยเหตุของความผิดหวังมาจาก การคิด 0, ร และ ม.ส. และสอบเรียนต่อไม่ได้ จะพบว่าสมาชิกนั้นก็มองอนาคตของตนเอง และยังผูกพันกับการศึกษาที่ได้รับ การปลุกฝังและการคาดหวังจากครอบครัว ว่าถ้าเรียนสูง ๆ จะมีงานดี ๆ ทำ ทำงานสบาย แล้วจะมีครอบครัวดี ทำให้สมาชิกมีความรู้สึกผิดหวังในเรื่องการศึกษาสูง

4.5 เป้าหมายในชีวิต พบว่าสมาชิกใน 15 คนมีเป้าหมายในชีวิตที่หลากหลาย แต่มีสิ่งๆ ที่เหมือนกันมากที่สุด 2 อย่าง คือ อยากเรียนให้จบ และมีกิจการเป็นของตนเอง ซึ่งความอยากเรียนให้จบนั้นสอดคล้องกับความรู้สึกผิดหวังในตนเอง จะเห็นได้ว่า

สมาชิกยังมีความต้องการที่จะเข้ารับการศึกษา เพื่ออนาคตของตนเอง และสิ่งที่สมาชิกต้องการมีกิจการเป็นของตนเอง พบว่า กิจการของสมาชิกที่ต้องการมีนั้นเป็นกิจการที่สมาชิกมีความสนใจ และมีความถนัด เช่น การเปิดร้านซ่อมรถ เปิดร้านขายเสื้อผ้า ทั้งนี้ น่าจะเป็น เพราะการเปิดกิจการเป็นของตนเองไม่ต้องใช้ความรู้จากการศึกษามาก แต่จะใช้ประสบการณ์และความสามารถของสมาชิก เป็นส่วนช่วยให้ดำเนินตามเป้าหมายในชีวิตได้

4.6 สิ่งที่ตนเองอยากแก้ไข พบว่า สมาชิกทั้ง 15 คน ต้องการจะแก้ไขด้าน อารมณ์ และนิสัย โดยสอดคล้องกับลักษณะอารมณ์ของวัยรุ่น ที่ปรากฏชัดเจน คือ 1) ความรุนแรง ถ้าวัยรุ่นได้รับความกระทบกระเทือนใจแม้เพียงเล็กน้อย ก็อาจจะหนีออกจากบ้าน หรือฆ่าตัวตาย 2) อารมณ์ไม่คงที่ วัยรุ่นจะเกิดอารมณ์ต่าง ๆ เปลี่ยนอารมณ์อย่างรวดเร็ว เช่น ใจง่าย เสียใจง่าย 3) อารมณ์ค้าง มักจะเกิดกับวัยรุ่นที่ผิดหวัง เช่น ผิดหวังในเรื่องความรัก ก็มักจะแสดงอารมณ์ที่เศร้าหมอง และอาจรุนแรงถึงขั้นฆ่าตัวตายได้ 4) ขาดการควบคุมอารมณ์ วัยรุ่นมักจะแสดงอารมณ์อย่างเปิดเผย เช่น เมื่อผู้ใหญ่ดุด่าจะแสดงความไม่พอใจ ทั้งโดยกิริยาท่าทาง และคำพูดที่ค่อนข้างรุนแรง และขาดความยั้งคิด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2543 : 147)

4.7 สิ่งที่ยากให้ผู้อื่นพูดถึงคน พบว่าสมาชิกต้องการได้รับเกียรติจากผู้อื่น โดยเฉพาะ เพื่อน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สมาชิกมีความรู้สึกเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับอิทธิพลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของวัยรุ่นที่ต้องการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน และถ้าหากไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มเขาจะรู้สึกถูกทอดทิ้ง ดังนั้นวัยรุ่นจึงเกิดความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงแก้ไขบุคลิกภาพของตนเอง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2543 : 141)

สรุป กิจกรรมตราประจำตัวเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อ ให้สมาชิกเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล และนำความแตกต่างนั้นมาปรับพฤติกรรมของสมาชิกให้เป็นที่ยอมรับทางสังคมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ยอมรับในสังคม 2 ประการ คือ

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (desirable behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่สังคมยกย่องว่าดี ถูก และควรกระทำ เช่น การทำตามหน้าที่ ทำตามจารีตประเพณี เป็นต้น

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (undesirable behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่สังคมประณามว่าเลว ผิด และไม่ควรกระทำ เช่น การข่มขืน การกระทำผิดกฎหมาย บ้านเมือง เป็นต้น

5. กิจกรรมล่าลายเซ็นต์ จากการดำเนินกิจกรรมมา 4 กิจกรรมแล้ว จะพบว่าสมาชิกมีความคุ้นเคยกันบ้างแล้ว จึงเริ่มดำเนินกิจกรรมที่ 5 คือ กิจกรรมล่าลายเซ็นต์ เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้มากยิ่งขึ้น และให้สมาชิกมีทักษะในการอยู่ร่วมกันทางสังคมอย่างมีความสุข และจากการดำเนินกิจกรรมล่าลายเซ็นต์ พบว่า สมาชิกมีความภาคภูมิใจที่เพื่อน

มองเห็นตัวตนของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาสังคม ที่การพัฒนาของกลุ่มมากกว่าการพัฒนาของตัวบุคคล คือการที่กลุ่มทั้งกลุ่ม (สังคมทั้งสังคม) มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะสมาชิกของกลุ่มมีความสุขความพอใจ ได้รับประโยชน์เสนอสนองกันจากการอยู่ร่วมกันในกลุ่มนั้นมากขึ้น สมาชิกในสังคมมีโอกาสขยายความสัมพันธ์ให้กว้างขวาง (พิทยา สายหู, 2544 : 260) และยังพบว่าสมาชิกกล้าแสดงออกมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Wolpe (1982) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมกล้าแสดงออก เอาไว้เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม โดยไม่เกิดความวิตกกังวล Wolpe จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับความวิตกกังวล เพราะถ้าบุคคลแสดงออกอย่างไม่เหมาะสม จะเกิดการวิตกกังวล จึงควรฝึกทักษะทางสังคมให้เหมาะสม ซึ่งกิจกรรมคล้ายเช่นเป็นกิจกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมกับคุณวุฒิ และวัยวุฒิของสมาชิก เพราะเป็นกิจกรรมที่แสดงออกแล้วไม่ทำให้เกิดความวิตกกังวล

6. กิจกรรมจะบอกให้หน้าว่าคิดอะไรอยู่ เป็นการดำเนินกิจกรรมที่ให้สมาชิกจับคู่กัน และบอกถึงความแตกต่างของการเป็นผู้กล่าวและผู้ฟังในทางบวก พบว่า ผู้ฟังชอบที่จะฟังในสิ่งดี ที่ผู้พูดกล่าวถึงตนเองในทางบวก เช่น เธอเป็นคนเรียบร้อยดี ทำให้ผู้ฟังเกิดความภาคภูมิใจ ชอบ มีความสุขที่ได้รับคำชื่นชม ซึ่งสอดคล้องกับ ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสร้างมิตรภาพ ทั้งนี้มนุษย์มีความแตกต่างกันทางความคิด ความรู้ และความเข้าใจ ตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ยากนัก หากมนุษย์มีความเข้าใจของหลักการสื่อสาร และการใช้ภาษาพูด ทำทาง รวมทั้งการเป็นผู้ฟังที่ดี ย่อมจะมีผลทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือบุคคลกับกลุ่มคน

การติดต่อระหว่างบุคคล หรือบุคคลกับกลุ่มคน สามารถติดต่อกันได้หลายช่องทาง เช่นการพูดคุยกันระหว่างเพื่อน เด็กกับผู้ใหญ่ ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา การติดต่อถึงกันด้วยตัวเราได้ว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการผูกมิตร การอบรมบ่มนิสัย การฝึกพัฒนาบุคลิกภาพ รวมทั้งการฝึกพฤติกรรมที่พึงประสงค์หลาย ๆ ประการแก่บุคคล (วิภาพร มาพบสุข, 2540 : 246)

7. กิจกรรมใจเขาใจเรา ในการดำเนินกิจกรรมใจเขาใจเราเป็นการดำเนินกิจกรรมที่แสดงถึงความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากในสังคมยุคปัจจุบัน หลังจากการดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้น ก็ได้นำกิจกรรมที่สมาชิกได้กระทำมาวิเคราะห์ พบว่าสมาชิกมีทักษะในการพูดโน้มน้าวให้สมาชิกด้วยกันยอมรับ และยอมเปลี่ยนบัตร ซึ่งแสดงว่าสมาชิกทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผู้ที่มีน้ำใจ ซึ่งสอดคล้องกับ สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องมือยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อเกื้อกูล หรือเป็นหลัก

สงเคราะห์ซึ่งกันและกัน สังคหวัตถุ 4 มีจุดมุ่งหมายจะให้คนสงเคราะห์กันตามฐานะเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและมีความสุขกายสบายใจ ประกอบด้วยหลักธรรม 4 ประการ คือ

- 1) ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการปันของคนแก่บุคคลอื่น ๆ
- 2) ปิยะวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวาน และจริงใจ
- 3) อิตถจริยา คือ ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นทั้งกาย วาจา ใจ
- 4) สมานัตตา คือ การเป็นผู้สม่ำเสมอ หรือความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย

โดยไม่หลงลืมตัว ไม่ถือตัวว่าเหนือกว่าคนอื่น มีสัมมาคารวะ ไม่ก่อการวิวาท เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ เป็นต้น

สังคหวัตถุ 4 มีประโยชน์ต่อบุคคลในด้านความเจริญก้าวหน้าในชีวิต และได้รับการยกย่องจากสังคม ซึ่งจะมีผลทำให้สังคมมีความสามัคคี มีระเบียบและลดปัญหาสังคม (วิภากร มาพบสุข, 2540 : 82)

8. กิจกรรมคุณค่าแห่งใจ จากการดำเนินกิจกรรมคุณค่าแห่งใจนั้นสมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้พูดคุยถึงความคิด ความรู้สึก และความแตกต่างระหว่างผู้พูด และผู้รับฟัง พบว่า ผู้พูดมีความรู้สึกดีเมื่อได้พูดแล้วระบายความรู้สึก ชอบ ไม่ชอบ ความภาคภูมิใจ ความรู้สึกดี และมีความสุขสบายใจในการได้พูดแล้วมีคนฟัง ส่วนผู้ฟังก็จะรู้สึกดีเมื่อผู้พูดพูดถึงคนในสิ่งดี (พูดทางบวก) และได้รับรู้ถึงความคิดของผู้พูดที่พูดถึงตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับคุณวิทยา (Axiology) เป็นการศึกษาว่าด้วยคุณค่า (Value) ของสิ่งของและคุณค่าของมนุษย์ เป็นการพิจารณาความดี ความงามโดยคนเรามีเกณฑ์ในการตัดสินไม่เท่ากันและไม่เหมือนกัน ความสนใจ ความชอบ ความพึงพอใจในคุณค่าต่างกัน ของคนไม่เหมือนกัน ความประทับใจในคุณค่าเกิดจากกระบวนการในการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันไป โดยคุณค่ามี 2 แบบ คือ

1) คุณค่าแบบอัตนัย คือ การเอาตัวเองเป็นคนตัดสินใจโดยใช้เหตุผลเข้าประกอบ มิใช่ตัดสินโดยอำเภอใจ มีสาเหตุมาจากภายนอก

2) คุณค่าแบบปรนัย คือ การพิจารณาคุณค่าโดยอาศัยความรู้สึกนอกตัว มิใช่ตามความพึงพอใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ได้แก่ ความฉลาด ความงาม ความถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นความเข้าใจที่เป็นนามธรรม มีความลึกซึ้งและเป็นจริงในตัวของมันเอง

การศึกษาด้านคุณวิทยาแยกได้เป็น 2 จำพวก คือ การประเมินค่าการกระทำของมนุษย์ในเรื่อง ผิด ชอบ ชั่วดี เรียกว่า จริยศาสตร์ (Ethics) และการประเมินต่อวัตถุในด้านความงามเรียกว่า สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) (วิภากร มาพบสุข, 2540 : 54 - 55)

9. กิจกรรมของของความคิด เป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในเชิงบวก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้สมาชิกบอกถึงข้อดีของกันและกัน เพื่อให้สมาชิกได้กลับคืนสังคม และปลูกฝัง

ความคิดในการมองคนให้มองข้อดีก่อน และจากการดำเนินกิจกรรมนี้ พบว่า สมาชิกจะมอง ข้อดีของสมาชิกในเรื่อง ลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และการปรับตัวของสมาชิก ซึ่งสอดคล้อง กับการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) ก็คือการเสริมแรงที่มีผลทำให้พฤติกรรมที่ ได้รับการเสริมแรงนั้นเป็นความถี่เพิ่มขึ้น คนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจสับสนว่าการให้การเสริมแรง ทางบวกและการให้รางวัล (Reward) มีความหมายเหมือนกัน แต่ทว่าความจริงแล้วทั้งสอง อย่างมีความหมายแตกต่างกัน การให้การเสริมแรงทางบวกนั้น เป็นการทำให้พฤติกรรมมีความถี่ เพิ่มขึ้น ในขณะที่การให้รางวัลเป็นการต่อพฤติกรรมที่บุคคลทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตาม วาระและโอกาสที่สำคัญ โดยไม่จำเป็นจะต้องทำให้พฤติกรรมนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น (Kazdin, 1984) นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้คำพูดตำหนิ หรือการตีบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ก็อาจจะเป็นการ เสริมแรงทางบวกได้ (Favell et al., 1978 ; Madsen et al., 1970 : อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541 : 34) ถ้าหากการกระทำดังกล่าวส่งผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการกระทำ นั้นมีความถี่เพิ่มมากขึ้น

10. กิจกรรมความหวังในอนาคต จากการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตมาจนกระทั่งกิจกรรมสุดท้าย คือ ความหวังในอนาคตของสมาชิก พบว่า สมาชิกมี ความหวังในอนาคตเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ รัฐบาล นักกีฬา สามลำดับ ซึ่ง สอดคล้องกับเป้าหมายของชีวิต ซึ่งเป็นหนทางให้เกิดความสำเร็จที่แท้จริง เพราะความสำเร็จ ที่แท้จริง คือการที่เราได้ทำในสิ่งที่เราตั้งใจทำ และสามารถรู้ว่าทำได้ หรือทำไม่ได้ เพราะ ผลลัพธ์ที่ได้จะมาจากการทำงาน การสร้างเป้าหมายเราควรสร้างในลักษณะที่เรา สามารถทำได้ทีละเล็กละน้อย เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายหลักที่กำหนดไว้ โดยใช้ข้อคิดสำหรับการ ดำเนินเป้าหมาย 4 ประการ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้ คือ

1. ทำได้ด้วยตนเอง (Self sufficient)
2. เป็นจริงได้ (Realistic)
3. มีผลเชิงปฏิบัติ (Practical)
4. เป็นประโยชน์ (Useful)

การกำหนดเป้าหมายช่วยให้การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของเราเป็นไปอย่างมีค่า และมีความหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 : 133 - 134)

และยังสอดคล้องกับจิตวิทยาแนะแนวอาชีพ พบว่า นักเรียนวัยรุ่นควรเลือกอาชีพ ตามความถนัด และความสนใจของตนเอง แต่ในทางปฏิบัติ สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของ ครอบครัวมักเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคต นอกจากนี้ยังมีปัจจัย ที่มีผลต่อการเลือกอาชีพของวัยรุ่นก็พบความสอดคล้องกันคือ ความมั่นคงในอาชีพ สภาพ เศรษฐกิจของครอบครัวและอิทธิพลของพ่อแม่กับการหางานง่าย

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2543 : 266)

สรุป จากการดำเนินกิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรมนั้น พบว่า เยาวชนมีความคุ้นเคย และมีการปรับตัวและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น กล้าที่เปิดเผยตัวเองกับชุมชน มีความเข้าใจในความไม่เหมือนกันของแต่ละบุคคล มีการให้ กำลังใจซึ่งกันและ ช่วยเหลือเกื้อกูล เห็นอกเห็นใจกัน รู้จักการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง กล้าพูดในที่ ชุมชน พร้อมทั้งจะเปิดเผยตัวเองได้ตลอดเวลา มีทักษะในการปฏิบัติตนทางสังคม ทักษะในการ แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเอง มีการเห็นคุณค่าและมีความภาคภูมิใจในตนเอง และนำทักษะของกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ในแต่ละ กิจกรรมของโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชนจังหวัดพิษณุโลก ระหว่างปี พ.ศ.2545 – 2546

จากการวัดผลก่อนและหลัง การเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนที่อยู่ ระหว่างคุมประพฤติ พบประเด็นที่น่าสนใจ ควรนำมาอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านความรู้

จากการวัดความรู้ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนที่อยู่ ระหว่างคุมประพฤติพบว่า ก่อนเข้ารับการฝึกอบรมเยาวชนมีความรู้สูงสุดในเรื่อง เยาวชนมี การสังเกตการณ์จำเพื่อน แต่หลังจากเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนมีความคิดเห็น สูงสุดในเรื่อง การอยู่ร่วมกันของของสมาชิก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ ก่อน เข้าโปรแกรมการ พัฒนา เยาวชนจะมีความตื่นตัวที่จะได้ทำการรู้จักกับเพื่อนใหม่อย่างเป็นทางการ จึงต้องใช้ การสังเกตในการจำเพื่อนให้ได้ก่อน และ หลัง จากเข้าโปรแกรมการพัฒนาแล้วเยาวชนมี ความเห็นสูงสุดในเรื่อง การอยู่ร่วมกันของสมาชิก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ ข้อจำกัดของสถานที่ ซึ่งเป็นสถานกักกันเยาวชนทำให้เยาวชนมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่องการอยู่ร่วมกัน

ส่วนที่ก่อนเข้าโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความคิดเห็นต่ำสุดในเรื่อง

เยาวชนรู้จักการวางแผนในอนาคต ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะเยาวชนมีความกังวลใจว่าหลังจากออก จากสถานพินิจแล้ว จะกลับเข้าสู่สังคมและจะดำเนินชีวิตอย่างไร แต่หลังจากการเข้าโปรแกรม การพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้ว เยาวชนมีความคิดต่างไป เป็นรู้จักการมองคนในแง่ดี ทั้งนี้ น่าจะ เป็นเพราะ เยาวชนที่อยู่ร่วมกันในสถานพินิจเป็นบุคคลที่ได้รับการพิจารณาว่ากระทำผิด ทำ ให้เยาวชนมองสังคมในแง่ลบ แต่เมื่อเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้เยาวชนเป็นคน มองคนในแง่ดีได้

ด้านทักษะ

ในด้านทักษะเยาวชนมีความคิดเห็น ก่อนเข้าโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่าสูงสุดในเรื่อง เยาวชนมีความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับอาชีพ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ เยาวชนมีความกังวลในอนาคตเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในอนาคตหลังจากออกจากสถาน พินิจ เพราะประชาชนทั่วไปมักมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้ที่ได้รับการพิพากษาให้ควบคุมความ

ประพุดติ ทำให้เยาวชนเกิดความกังวลเมื่อออกจากสถานพินิจแล้วจะไม่ได้รับการพิจารณาในการเข้างาน แต่ หลังจาก เข้าโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้ว พบว่าเยาวชนมีความเห็นสูงสุดสอดคล้องกันในเรื่อง เยาวชนสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดี ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ การเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนเป็นกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ให้กับเยาวชน เช่นกิจกรรมใจประสานใจ กิจกรรมล่าสายเชนต และกิจกรรมใจเขาใจเรา เป็นต้น และอีกกรณีคือเยาวชนจะปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดีเพราะ เป็นพวกเดียวกัน คือเป็นเด็กที่ได้รับการพิพากษาให้อยู่ในการควบคุมความประพฤติด้วยกันนั่นเอง

ส่วนด้านทักษะก่อนและหลังเข้าโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความเห็นต่ำสุดและสูงสุดในเรื่อง เยาวชนรู้ถึงความแตกต่างกันระหว่างบุคคล ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ เยาวชนที่มาอยู่ในสถานพินิจนั้นมาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน และการที่เข้ามาอยู่ในสถานพินิจนั้นมาจากเหตุผลต่าง ๆ กัน และมีการเปลี่ยนแปลงเยาวชนเข้าออกเป็นประจำ และเยาวชนจะไม่มองถึงภูมิหลังของแต่ละคน ทำให้เยาวชนมีความเห็นต่ำสุดในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล

ด้านการนำไปใช้

ในด้านการนำไปใช้ ก่อนเข้าโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน พบว่า เยาวชนเป็นคนช่างสังเกต ซึ่งสอดคล้องกับ ด้านความรู้ ที่เยาวชนรู้จักการสังเกตการจำ ซึ่งสอดคล้องกับ กน 3 ลักษณะ คือ abiding self คือลักษณะภายนอกของวัยรุ่นที่เห็นได้ง่าย เปลี่ยนแปลงง่าย เช่นรสนิยมในการแต่งตัว ทรงผม รองเท้า อาหาร เพื่อนที่ชอบ เพลง ฯลฯ ส่วนนี้เป็นส่วนที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย เป็นส่วนที่เด็กวัยรุ่นเปิดเผยให้ผู้อื่นรู้โดยเฉพาะเพื่อน แต่หลังจากเข้าโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน พบว่าเยาวชนมีการนำไปใช้สูงสุดในเรื่อง เยาวชนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ๆ ได้ทุกสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง (บรูโน Bruno, 1983 อ้างถึงใน ภินิตา ฐิตินนา, 2539) ดังนี้

1. การที่บุคคลได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้างว่า เป็นบุคคลที่มีความสำคัญ มีคุณค่า เป็นบุคคลที่สามารถจะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ตามสถานภาพของตนเองในสังคม
2. การที่บุคคลได้รับการสนับสนุน หรือกำลังใจ รวมทั้งคำแนะนำ และข้อคิดที่เป็นประโยชน์ อันส่งผลให้บุคคลเกิดกำลังใจ และเกิดความพยายามที่จะสร้างความสำเร็จให้กับตนเองมากขึ้น
3. การที่บุคคลได้รับโอกาส หรือประสบการณ์ร่วมในกลุ่ม ในการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมส่วนตัว ที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้น ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกไว้วางใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก เป็นต้น

4. การที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมในกลุ่ม ทำให้ได้สำรวจตนเอง เกิดความเข้าใจในตนเอง เข้าใจในความต้องการ ความปรารถนา และความคาดหวังต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถเข้าใจถึงความสามารถที่แท้จริงของตนเอง สามารถปรับระดับของความต้องการหรือความปรารถนาให้สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของเด็กและเยาวชน เช่น สถานพินิจ พนักงานควบคุมความประพฤติ ผู้พิพากษาสมทบ ควรนำผลของการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพสังคม ครอบครัว และเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน และสามารถปรับใช้กับเด็กและเยาวชนเฉพาะราย ที่แต่ละรายมีคุณสมบัติแตกต่างกันได้

1.2 ศาลจังหวัดพิษณุโลกแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการหาปัจจัยสนับสนุน ให้ศาลจังหวัดพิษณุโลกแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว มีความพร้อม ทั้งความรู้ ความเข้าใจที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนควบคู่ไปกับการดำเนินคดีแก่เด็กและเยาวชนตามกระบวนการได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยในรูปแบบการประเมินผลพัฒนาคุณภาพชีวิต ของเยาวชน หลังจากออกจากสถานพินิจ หรือหลังจากเสร็จคดี เพื่อนำผลของการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนที่ผ่านการถูกดำเนินคดีมาแล้วต่อไป

2.2 ควรจะศึกษาผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสถานพินิจ เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนา โปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนที่หลงผิดต่อไป